

הלכות סֶפֶה סִימָן תרל"ט

באר הגולה קה

ב משנה שם

(כח) וְכִשְׁמַבִּין וּמְדַדְקָה בְּמָה שֵׁיִקְרָא (וְלִמָּד, יְכוּל לְלַמֵּד) חוּץ לְסֶפֶה פְּדֵי שֶׁתְּהָא דַּעְתּוֹ (כט) מִיִּשְׁבֶּת עֲלָיו. הַמְתַּפְּלֵל, (צ) (ל) רִצָּה מְתַפְּלֵל בְּסֶפֶה אוֹ חוּץ לְסֶפֶה: ה' (לא) יִרְדּוּ (יג) [יג] גְּשָׁמִים, (לב) הָרִי זֶה נִכְנָס לְתוֹךְ הַבַּיִת. מֵאֵימַתִּי מִתָּר לִפְנֹת, מִשִּׁירְדוֹ לְתוֹךְ הַסֶּפֶה (לג) טְפוֹת שָׁאֵם יִפְלוּ לְתוֹךְ הַתְּכַשִּׁיל יִפְסַל, אֶפְלוּ תְּכַשִּׁיל (לד) שֶׁל פּוֹל. הֵגֵה וְאֶפְלוּ אֵין תְּכַשִּׁיל לִפְנֵי (סמ"ג הג"א). וּמִי שֶׁאֵינוֹ כִּקְרִי בְּזֶה הַשְּׁעוּר, לְשַׁעַר אֵם יִרְדּוּ כֹל-כֶּף גְּשָׁמִים לְבַיִת אֵם הֵיָה יוֹצֵא, יוֹצֵא מִסְפֶּתוֹ גַּם כֵּן (א"י הג"א פ' הישן ומרדכי פ"ב מימוני פ"ו ומהר"ל). וְכֹל זֶה דוֹקָא בְּשֶׁאֵר מַיִם אוֹ לֵילוֹת שֶׁל סְפוֹת, (לה) אֶבֶל לִלְהָ (יז) הִרְאֵשׁוּנָה צָרִיף לְאָכַל בְּפִזַּת בְּסֶפֶה אִף אֵם גְּשָׁמִים יוֹרְדִין (טור והר"ן והרא"ש,

באר היטב

מ"א. וּבְלוּבֵשׁ סִימָן תֵּרַם סִיעִף ד' וּשְׁמַע דָּאֵין צָרִיף לְהַעֲלוֹתָם לְשָׁם, כְּמוֹ גְבִי פְרִים, וְכֵן מִשְׁמַע שֶׁם בְּשׁוּע' דָּאֵין צָרִיף לִילֵף לְסֶפֶת חֶרֶוֹ לְאָכַל מֵהָאֵ טַעֲמָא: (צ) רִצָּה. אֵם יֵשׁ לוֹ מְנוּחָה שָׁם. וְאֵם יֵשׁ בִּיהַכ"ע בְּעִירוֹ, הוֹלֵךְ לְבִיהַכ"ע, ב"ח. וְהַקְדֵּלָה, דוֹקָא בְּסֶפֶה, ט"ז: (יג) גְּשָׁמִים וְכוּ'. קִשָּׁם שֶׁמֶפְנִין מִפְּנֵי הַגְּשָׁמִים כֶּף מִפְּנֵין מִפְּנֵי הַשָּׂרָב וּמֵחַתְשִׁים, ג"א. אֶפְלוּ אֵין הֶאֱדָם מִצְטַעַר בְּכֶף אֵלָא שֶׁהַפְּאֵל מְתַקְלָל בְּכֶף וְהָיָה אֵם הַעַת קָר' שֶׁהַפְּאֵלִים הַשְּׁמָנִים נִקְרָשִׁים לִפְנֵי, אוֹכֵל יֵשׁ סְעוּדָתוֹ בְּבֵית, וְכ"ש אֵם מִצְטַעַר מִפְּנֵי הַעֲצוּב, ב"ח וּבְלוּבֵשׁ, ע"י סִימָן תֵּרַם ס"ג: (יז) הִרְאֵשׁוּנָה. וְהָיֵל ב' א"צ לְאָכַל בְּפִזַּת בְּסֶפֶה אֵם יִרְדּוּ גְשָׁמִים, דְּבִקְיָאִים בְּקִבְעָא דְרִתָּא וְא"צ לְאָכַל בְּסֶפֶה כְּשֶׁמִּצְטַעַר.

שערי תשובה

מקב"מ שנהביא הרא"ש דחמיתר בפרות אי קבע עליהו, ע"ש: [ג] מִיִּשְׁבֶּת עֲלָיו עֲבֹרָט, וְכַתֵּב בְּשׁוּבֵי ח"ג סִימָן מַה שֶׁאֲרַע בִּקְ"ק מִיִּן בִּשְׁנַת תַּנַּב שֶׁשָּׁנִי מַיִם קָדָם הַחַק יִרְדּוּ גְשָׁמִים עַד שֶׁהִמְלֵא הַסֶּכֶף בַּמַּיִם וְיִרְדּוּ טִיף לְחַדֵּי טִיף, וְגַם בְּלֵילָה יִרְדּוּ קֶצֶת גְּשָׁמִים דַּחֲנֵנוּ נִהְיֵלָא דְבִתְרָא מִטְרָא, וְיֵשׁ רִצּוֹ לְהַמְחִין עַם הַסְּעוּדָה עַד חֲצוּת, וְיֵשׁ שְׂרָצוּ לְחֹק עֲצָמָם לְאָכַל בְּסֶפֶה אִף שִׁירְדוּ טַיִם הַרְבֵּה מ"מ רִצּוֹ לַעֲשׂוֹת כּוּכָע לְשׂוּעָה בְּרִאשֵׁם לְהַצִּיל מִן הַגְּשָׁמִים, וְהַשִּׁיב לֹא יִדְעִי אִידָּ מִלָּאָם לִבֵּם לַעֲשׂוֹת כֵּן לְהַתְחַבֵּם יוֹתֵר מִתְּכַמְנֵי וְל' לְהַחֲמִיר בְּחִמּוּת יִתְרוֹת מִפֶּה שֶׁמִּצְעָא בְּשִׁים וּפּוֹסְקִים רֵאשׁוּנִים וְאֶחָדוּנִים, אִף שְׁבִלְחִיטֵי מִהֲרִיל הַזְּכִיר קֶצֶת מִתְּקָרָא וְזוֹ לְהַמְחִין עַד חֲצוּת אִף בְּחֻשְׁבֹּת מִהֲרִיל סִימָן קָפָא קַתֵּב לֹא רֵאמִי לְחֻבּוֹתֵי נוֹהֲגִים כֶּף כּוֹ, וְהַתְּשׁוּבוֹת עֶקֶר כּוֹ, וְכֵן עֶקֶר מִלְּמָא בְּטַעֲמָא, דָּאֵם יִמְחִין עִם אִכִּילָת ב"ב הַגְּדוּלִים וְהַקְּטִינִים אֵין לָךְ מְנִיעַת שְׁמַחַת י"ט יוֹתֵר מִזֶּה, וְכֵן כֹּל הַפּוֹסְקִים לֹא הִזְכִּירוּ הַמְּקַנֵּה זוֹ לַעֲנוּת

נפש בירו"ט, וכ"כ הגמ"א סימן תרמ בפשיטות, ועל פת שרזעים לאכל בספה כל הפסורו כ"ו נקרא הדין, וכ"כ הגמ"א וכן בש"ע וכן בהגה"ר סימן קצא, ועוד, פ"ן דבש"ס מ"דף זו לעקר שמונת כוס ושופכו על פניו, ואם יחזר למזג בע"כ יקעס עליו יותר פ"ן שפסוק ונעשה נגד רצונו בודאי נקרא חסיד שוטה והדין, אלא העקר מבאר בש"ע והקטמת הפוסקים לילה ראשונה

משנה ברוחה

צָרִיף לְחֹרֵוֹ עַד שִׁיגְמֵר סְעוּדָתוֹ אֶפְלוּ פְּסָקוֹ הַגְּשָׁמִים. וְכַתֵּב בְּכַבּוּרֵי-יַעֲקֹב, דָּאֵם אֶפְשֵׁר לְתַקֵּן בְּלֹא טְרַח גְּדוּל שְׁלֹא יִקְרָשׁוּ הַמַּאֲכָלִים, כְּגוֹן שְׁנִיחָם עַל קַעֲרָה שְׁמִים חֲמִים בְּחוּכָה, צָרִיף לְתַקֵּן וְאֵינוֹ פְּטוּר עַל-יְדֵי-יִדְּיָךְ מִסֶּפֶה: (לב) הָרִי זֶה נִכְנָס לְתוֹךְ וְאֵינוֹ (סג) הַרְחֵם לְתוֹךְ הַסֶּפֶה וְעַל-יְדֵי-יָדָהּ נוֹשְׂרִים קִיסְמִים מִן הַסֶּכֶף לְתוֹךְ הַמַּאֲכָל, אֵם הוּא אִיסְטָנִים שֶׁאֵנִיָּא דַּעְתָּהּ, יְכוּל לַצְּאֵת חֵיץ לְסֶפֶה: (לג) טְפוֹת וְכוּ'. וּמִכֵּל מְקוּם אֵם אֵינִם יוֹרְדִין לְמַקּוֹם שִׁיּוֹשֵׁב שָׁם, צָרִיף לְאָכַל בְּסֶפֶה בְּעוֹד שִׁירְדִין אֵינִם יוֹרְדִים עֲלָיו וְעַל שִׁלְחָנוֹ, וְאֶפְשֵׁר דַּאֶפְלוּ בְּרַפְת' לִישֵׁב בְּסֶפֶה: יְכוּל לְכַרְבּוּי⁴⁰ [בכב"ר יַעֲקֹב, עֵצֵן שֶׁם שְׁמַבְיָא קֶצֶת רֵאזָה לֵזֶה מִמִּהֲרִיל, וְנִקְרָא דָּאֵם הוּא אִיסְטָנִים וּמִצְטַעַר בְּזֶה יְכוּל לַצְּאֵת, וְעַל-כֵּל-פְּנִים לֹא יִקְרָב:] (לד) שֶׁל פּוֹל. שִׁזָּה הַמַּיִן (סג) מְתַקְלָל מִבְּמִתָּה עַל-יְדֵי מַעֲט מַיִם: (לה) אֶבֶל לִלְהָ וְכוּ'. דָּאִף שֶׁהוּא מִצְטַעַר מַחֲמַת הַגְּשָׁם וְכֹל מִצְטַעַר פְּטוּר מִסֶּפֶה, סְבִירָא לֵה לְהַרְמ"א בְּדַעַת הַפּוֹסְקִים דְּסוּבְרִין דְּבִלְיָה רֵאשׁוּנָה אִף מִצְטַעַר חֲבִיב, וְטַעֲמָם, דְּכִינּוֹן דְּגַמְרִינּוֹן 'חֲמִשָּׁה עֶשְׂר' 'חֲמִשָּׁה עֶשְׂר' מִחַג הַמַּצּוֹת, לְגַמְרֵי גַמְרִינּוֹ, מַה הַתֵּם כֵּכֵל גּוֹנֵי חֲבִיב אִף בְּסֶכֶת כּוֹן⁴¹. וְדַע, דִּישׁ עוֹד (סג) מְגוֹדוּלֵי הַרֵאשׁוּנִים דְּסְבִירָא לְהוֹ דְּגוֹנָה שֶׁהוּא זוֹ לֹא: לְהַכִּי אֲתִיָּא, וְאֵין לְחַלֵּק בֵּין לִילָה הִרְאֵשׁוּנָה לְשֶׁאֵר מַיִם, וְעַל-כֵּן הַכְרִיעוּ (סד) בְּמָה אֶחָדוּנִים, דָּאִף דְּמַחְבֵּיב לְאָכַל בְּסֶפֶה מַחֲמַת סֶסֶק, בְּרַפְת' לִישֵׁב בְּסֶפֶה: לֹא יִכְרֶךְ, דְּסֶסֶק בְּרַכּוֹת לְהַקֵּל. (סה) עוֹד קַתְּבוּ, דְּרֵאמִי

שער הצינור

(צ) רש"י: (ג) מְגוֹן-אֲבָרְתָם, וְקִיעִין זֶה קַתֵּב בְּפִרְשֵׁהּ, דַּעֲלֵשׁוּ בּוֹמַבּוֹ שֶׁרֵב גְּבִירָבִית אֵינִם בְּסֶפֶה כֹּל הַיּוֹם כִּי אֵם בִּשְׁעַת אִכִּילָה, צָרִיף לְלַמֵּד אֶפְלוּ דְבַר-עֵינֵן בְּסֶפֶה: (ד) עֵצֵן מְקַנָּן אֲבָרְתָם: (ה) חֲפִי-אֲדָם בְּשֵׁם אֵלֵיהֶ רְבֵח: (ו) ב"ח וּמְגוֹן-אֲבָרְתָם: (ז) ט"ו. וּמְגוֹן נִלְמַד דְּאוֹתוֹן הַאֲנָשִׁים שֶׁנִּגְלִין לְשִׁמְעַל כֹּל הַשָּׁנָה בְּבֵית-הַפְּנִסָּת וְכוּלִין לְשַׁמֵּעַ בְּסֶכֶת גַּם-כֵּן בְּבֵית-הַפְּנִסָּת: (ח) פּוֹסְקִים: (ט) וְכֹל-שֶׁכֵּן אֵם הֶאֱדָם בְּעֲצָמָ מִצְטַעַר מִפְּנֵי הַעֲצוּב דְּמִתָּר לַצְּאֵת מִסֶּפֶה: (ס) וּמִכֵּל מְקוּם בְּעוֹד שְׁלֹא הַחֲחִיל לְאָכַל מַאֲכָלִים הַנִּקְרָשִׁים, כְּגוֹן שְׁאוּכֵל פֶּת לְהַמּוֹצִיא יוֹתֵר מִכְּבִיעֵהּ, צָרִיף לְאָכַל בְּסֶפֶה דוֹקָא, וְלֹא יוֹצֵא מִסֶּפֶה עַל סִמָּה הַמַּאֲכָלִים הַנִּקְרָשִׁים שִׁיאֵל אֲחֵר-כֶּף³⁹ [בכ"ר יַעֲקֹב:] (סג) גַּמְרָא, וּמִשְׁמַע דָּאֵם לֹא הֵי אֵנִיָּא דַּעְתָּה אֲסוּר, וְלֹא מְקָרִי מִצְטַעַר בְּזֶה בְּמָה שִׁיִּצְטַרְךוֹן לְהַסִּיר מִן הַמַּאֲכָל, וְלֹא אֵבִין הַשַּׁעַם, וְאוּלַי תְּלִיז הַדְּבָר לִפִּי נְשִׁירַת הַקִּיסְמִין, דָּאֵם נוֹשְׂרִים הַרְבֵּה וְעַל-יְדֵי-זֶה נּוֹפְלִים עַל רֵאשׁוֹ אוֹ לְתוֹךְ הַמַּאֲכָל וּמְתַקְלָל הַמַּאֲכָל, הוּא דְמִי לְמַשְׁתַּחֲרַח הַמַּקְפָּה, וְשֶׁם בְּעִבְדָּא דְרָב לֹא הֵי כֵל-כֶּף בְּכַפֵּן זֶה וְעַל-כֵּן לֹא הִפְרָ אֵלָּא מִשּׁוּם דַּאֵנִיָּא דַּעְתָּה: (סד) רש"י וְהַמְבִיָּא בְּפִירוּשׁ הַמְשָׁלָה וְחֻדְשִׁי רִישׁוֹ רִישׁוֹ וְרוּע'. וְאִף שֶׁאֲבִיתִי בְּכִלְבּוֹ שֶׁמִּפְרֵשׁ בַּהֲפוּף, לֹא הַעֲמַקְתִּי נֶגֶד כֹּל הֵי רְבּוּתָא: (סג) רִשׁוֹ וְהַרְבִּיב' וְחֻסְפוֹת בְּסֶפֶר ג' שֶׁאֵלָּה, וְעֵצֵן בְּהַגְנָא שְׁמַע שֶׁהַעֲקֵר הוּא כּוֹן, וְכֵן רֵאמִי בְּמִאֲמַר-מְרָדְכִי שֶׁרֵב הַפּוֹסְקִים סוּרְכִים כּוֹתִיב: (סד) פְּרִימְזוּדִים וְדָרְךְ-הַחַיִּים וְעַל-יָד בְּבֵית-מֵאִיר וְחֲפִי-אֲדָם: (סה) חֲפִי-אֲדָם וּבְכַתְּבֵי-יַעֲקֹב, וְחִילָה מֵהָא דְפֶסֶק הַמְּגוֹן-אֲבָרְתָם בְּסִימָן רַפֵּס שְׁמִימִין עַד חֲצוּת לִילָה אֲוִלִי יִבְיֹאוּ לוֹ לְקוּשׁוֹ:

הלכות ספה סימן תרל"ט

(לו) ויקדש בפקה כרי שיאמר זמן על הפכה (ת"ה סימן צה): ו (לו) *היה אוכל בפקה ויךרו גשמים והלך לביתו ופקסו הגשמים, אין מחבין אותו לחזור לפכה (לה) עד שיגמר סעודתו: ז (לט) ע"ה ישן ויךרו גשמים בלילה ונכנס לתוך הבית ופקסו הגשמים, (מ) אין (טו) מטריחין אותו (מא) לחזור לפכה כל אותו הלילה, אלא (מב) ישן בביתו עד שיעלה עמוד השחר,

ס ברייתא שם דף ט ע"ש בבביתא

שערי תשובה

באר היטב

ויקדש בביתו, רק סוף האכילה יאכל פזית פסקה בלא ברכה ויברך ברכת המזון בביתו, ע"ש. ועין בפטרת וקנים שלילה הראשונה אוכל פזית פסקה ויגמר הסעודה בפזית ויברך שם. וכי מח"ב בשם נרע"א תקת ויברך תמוציא ע"ד לגמר סעודתו בפזית, ואם ברח פסקה על הפזית הרי גורם ברכה שא"ע. וע"ש עוד בשמו שכי שבגרייגאוד שיש להם סכות גג של לוחות וטוגים בגשמים ובפקסוקים מדי פותחים ותפקד יגגוד ויכולים לסעד שם, מקוה קטנדי והם תחבים פסקה ביון שאינם מצטערים וצריכים לברך, ע"ש. ועי' בק"א למח"ב שכי בשם הארזותי"תים שכי בשם הרמ"מ נ"ע דבכ"ן כל סעדת לילה הראשון לאכל פסקה אפילו יךרו גשמים, עכ"ל, וכן הוא בתשובת אן"א שו"ת סימן קסה, ע"ש, וביון שכן הפך לעשות פן אין מוניחין אותו, ע"כ לא אקרו כל הפטור כ"י אלא בשאר ימים חזין מלילה ראשון, וצ"ע:

באר הגולה

המשנה ברידה

מה שאין פן יום טוב שני: * היה אוכל בפקה והלך לביתו ופקסו הגשמים וכו'. והנה בלבש איתא עשהחחיל לאכל, וכן איתא בכל"ב ורבוני ורחם, אמנם ברש"י איתא קשישכ לו פסקר, וכן משמע לשון הבריתא, ועל-כ"ל פנים אם פסקו קום שישכב משמע דאפילו לרש"י מחבין מניעת שמחת יום טוב יותר מזה [שע"ת], וכן באליה רבה ופריי"מגדים לא הזכירו שעור חצות רק בפעם או שפנים, ואם לא פסקו יעשה אז קודש פסקה, כמו שכתב הרמ"א: (לו) ויקדש בפקה כרי שיאמר זמן וכו'. ורצה לומר, דלכאורה היה לו לעשות בהפוך, שיקדש בבית ויאמר גם-כן שם ברכת ששהחנינו לזמן הזה ויאכל כל סעודתו שם, ורק בסיים הסעודה יכנס לפכה ויאכל פזית שם; אלא דבזה היה צריך לברך עוד ברכת זמן משום ספה, ואין נכון להרבות בברכות, לכן טוב יותר שיקדש מתחלה בפכה, ויהיה קאי ברכת זמן על הפכה גם-כן דאפילו אם נימא דפטור אז מספה, מכל מקום יוצא בזה, דלא גריע דבר זה מאלו ברח ששהחנינו בחל בשעת עשיה בפכה דיוצא בזה], ויאכל פסקה פזית⁴⁸ ושאר סעודתו יאכל בביתו. ואם פסקו הגשמים, (סא) אפילו כבר ברח ברכת המזון על אכילה הקודמת צריך לאכל עוד הפעם (טט) כשעור ביצה ומעט יותר פסקה ולברך 'לישב בפכה', כדי לצאת דעת הפוסקים ודביקא להו דאינו יוצא במה שאכל בעת הגשמים; (ע) והוא פקשעדין לא שכב, אלא אם כבר שכב אז צריך לקום מן המטה, דאם דביקא חב הרי כבר יצא באכילתו, ואם מצטער פטור אין צריך לקום מן המטה, כמבאר בסע"ק ז. ומה שכתב הרמ"א 'לילה הראשונה', דבלילה השניה (עא) מקדש בביתו ויברך זמן על יום טוב ויאכל סעודתו, ובסוף הסעודה יאכל פזית פסקה, ולא יברך 'לישב בפכה' וגם לא יברך ששהחנינו על הפכה ויסימך בזה על ששהחנינו שברך בליל ראשון. (עב) ולכתחלה (עג) טוב להמתין גם בלילה שניה מעט עד שישקסו הגשמים. ואם אכל בביתו, ורק פזית בסוף הסעודה פסקה פאשר פכתו, ואחר-כך פסקו הגשמים, צריך לכנס לפכה ולאכל כשעור, דהינו יותר מקביצה, ולברך 'לישב בפכה' [אחרונים]. ועין לקמן בסימן תרמ"ט ע"ד מה שכתבנו שם בענין זה: ו (לז) היה אוכל בפקה. הוא הדין (עג) כשהיו יורדין גשמים פשנה בביתו ואכל בביתו, אין צריך לפסק סעודתו בביתו אלא גומר בביתו: (לח) עד שיגמר סעודתו. אכל אם לא ישב עדין לאכל בביתו, (עה) אף שפסק מלאכל בפקה והלך לביתו, צריך לחזור לפכה אם פסקו הגשמים⁴⁴: ז (לט) היה ישן ויךרו גשמים וכו'. והוא הדין כשהיה ישן בתחלת הלילה בביתו מתמת גשמים ופקסו [ח"א]: (מ) אין מטריחין אותו וכו'. ונדקא (עו) כששכב ברה, אכל אם עדין לא שכב (עו) יחזור לפכה [מ"א]. ובספר הגדו"ישע ע"ב: במאמר מרדכי מסתפקים בזה, אחר שכבר היה לו טרחה להכניס הכרים סתות לתוך הבית אפשר שלא יסביר פזית או כביצה אנו יכול לברך 'לישב בפכה' אחר דביקא להו דמצטער שיש לה לעטיו"ו ובכשתה הגשמים כגורו אותו ואחר-כך פסק הגשמים, נראה (עא) שאין צריך לעלות על הספק לפתח הלעטיו"ו שסתם בפכה הגשמים, אכל אם יכול לפתחם בפקה על-ידי חבלים צריך לעמוד ולפתחם, שאין זה רק מעט טרחה ולא מקרי מצטער [בכוריי יעקב]: (מב) ישן בביתו עד וכו'. ואפילו אם הקיץ

שער הציון

(סו) ויותר מחצות לא ימתין, דומן אכילת סעודה ראשונה הוא לכתחלה גס"פן רק עד חצות, ובצ"ל: (סו) ואם מצטער ברכה או בשנה על-ידי המתנה ונפקט כשהזמין אצלו אורחים עניים ומסתמא לא אכלו כל היום והם תאכילם לאכל ומצטערים] אין לו להמתין, דממה נפשך, אם מצטער חב, בודאי יכול לאכל ויוצא בזה המצות עשה, ואם מצטער פטור, גם-כן יכול לאכל [בכוריי יעקב]. ואפשר עוד לדעין עניים דקמין, אם יעקבם מלאכל אסתא נמי איכא, דהם אינם מחבבים לצאת כל הרעות⁴² ואיכא חשש דיבל תאחר, עין ראש השנה דף ד: (סא) אפילו הוא אחר חצות, דכפה פוסקים סבירא להו דאף אחר חצות הוא עדין זמן אכילה פסקה: (סט) אוכל רק כשעור פזית או כביצה אנו יכול לברך 'לישב בפכה' אחר דביקא להו דמצטער שיש לה לעטיו"ו ובכשתה הגשמים כגורו אותו ואחר-כך פסק הגשמים, נראה (עא) שאין צריך לעלות על הספק לפתח הלעטיו"ו שסתם בפכה הגשמים, אכל אם יכול לפתחם בפקה על-ידי חבלים צריך לעמוד ולפתחם, שאין זה רק מעט טרחה ולא מקרי מצטער [בכוריי יעקב]: (מב) ישן בביתו עד וכו'. ואפילו אם הקיץ

(סו) ויותר מחצות לא ימתין, דומן אכילת סעודה ראשונה הוא לכתחלה גס"פן רק עד חצות, ובצ"ל: (סו) ואם מצטער ברכה או בשנה על-ידי המתנה ונפקט כשהזמין אצלו אורחים עניים ומסתמא לא אכלו כל היום והם תאכילם לאכל ומצטערים] אין לו להמתין, דממה נפשך, אם מצטער חב, בודאי יכול לאכל ויוצא בזה המצות עשה, ואם מצטער פטור, גם-כן יכול לאכל [בכוריי יעקב]. ואפשר עוד לדעין עניים דקמין, אם יעקבם מלאכל אסתא נמי איכא, דהם אינם מחבבים לצאת כל הרעות⁴² ואיכא חשש דיבל תאחר, עין ראש השנה דף ד: (סא) אפילו הוא אחר חצות, דכפה פוסקים סבירא להו דאף אחר חצות הוא עדין זמן אכילה פסקה: (סט) אוכל רק כשעור פזית או כביצה אנו יכול לברך 'לישב בפכה' אחר דביקא להו דמצטער שיש לה לעטיו"ו ובכשתה הגשמים כגורו אותו ואחר-כך פסק הגשמים, נראה (עא) שאין צריך לעלות על הספק לפתח הלעטיו"ו שסתם בפכה הגשמים, אכל אם יכול לפתחם בפקה על-ידי חבלים צריך לעמוד ולפתחם, שאין זה רק מעט טרחה ולא מקרי מצטער [בכוריי יעקב]: (מב) ישן בביתו עד וכו'. ואפילו אם הקיץ

תרומה: 1. גג מעל לספק, הנסגר בשעת הגשמים.

הלכות ספה סימן תרל"ט

ביאורים ומוספים

[שעה"צ ס"ק טז]

ד"ה א"ם מ"ב"ם לצאת כל ה'ע"ח⁴².

(ס"ק מו) שציאה מהסוכה שלא על מנת לחזור מיד נחשבת הפסק, וצריך לחזור ולברך 'לישב בסוכה'.

42) וכן לענין מי שרצה להתעכב מלקדש בליל שבת מחמת שאינו תאב לאכול, כתב במשנ"ב לעיל (סי' רנ"א ס"ק א) שאם יש לו אורחים, ובפרט אם הם עניים, לא ימתין, שכיון שהם מוטלים עליו אין לו לעכב רק כדי שיקיים מצוה מן המובחר.

ובביאור הטעם שהעולם אינם נוהגים כן, כתב הדבר אברהם (ח"ב סי' ב בהגה"ה) שהבעל הבית מומין את העני על סמך שיאכל עמו בזמן שהוא עצמו יאכל, ולפיכך אינו עובר בבל תאחר, לפי שלא הגיע הזמן להאכילו עד הזמן שהוא מחליט בעצמו לאכול. אכן כתב בספר מועדים וזמנים (ח"ח על ח"א סי' יג) שכוונת המשנ"ב היא שבשעה שהעני רעב וצריך לאכול והוא עומד לפני בעל הבית, חייב הוא לתת לו מיד מדין צדקה, ואין התנאי שעשה בעל הבית שלא לתת לו מיד מועיל לדחות את מצוותו, ולכן עובר הוא על 'בל תאחר'.

ההוסף (שם, ובטעם דעת בראשית יח ב), שהחפץ חיים היה נמנע אף לשיר 'שלום עליכם' בבואו מבית הכנסת כשהרגיש שהאורח רעב, ואף אם האורח יותר, והיה אומר בתוך הסעודה.

[משנ"ב ס"ק לו]

ויאכל בפסח פני⁴³.

43) שבוה מתקיים דין אכילת כוית פת בסוכה בלילה הראשון, וכן מתקיים דין קידוש במקום סעודה, כמבואר בשעה"צ לעיל (סי' רנ"א ס"ק ה).

[משנ"ב ס"ק לח]

צריך לְחַזֵּר לְסַפֵּחַ אֵם פְּסָקוֹ הַגְּשָׁמִים⁴⁴.

44) וכשחזר לסוכה אחר שפסקו הגשמים, ראה מה שכתב להלן

[משנ"ב ס"ק מ]

אֶפְשָׁר שְׁלֹא הִטְרִיחוּ לְחַזֵּר וּלְהַעֲלוֹתָם⁴⁵.

45) ומי שסוכתו בנויה במרפסת ביתו, ואין כל כך טירחה להחזיר את הכרים והכסות לסוכה משפסקו הגשמים, כתב הגר"ח קניבסקי (ארבעת המינים כהלכתם, תשובות הגר"ח אות ק"ב) שצריך להחזירם לסוכה כדי לישון בה, וראה מה שכתבנו להלן (ס"ק מ"ב).

המשך מעמוד קודם

[משנ"ב ס"ק לג]

וְאֶפְשָׁר דְּפָעְלוּ בְּרַפְת' לְיִשְׁבַּב פְּסָחָהּ; כּוֹל לְבָרְךָ⁴⁶.

בה יכול לברך לישב בסוכה אם יספיק לאכול פת כשיעור לפני שיהדרו לסוכה.

ובשיעור הצער בו נפטר האדם מלשבת בסוכה, שכתב הרמ"א שיש לשער האם היה יוצא מביתו מחמת צער זה, כתב בשו"ת מהרשי"ג (ח"א סי' לג אות ב) שאין לשער האם היה יוצא מביתו לבית שכנו או חבירו, אלא די בכך שהיה יוצא מביתו לבית האוצר [מחסן] שלו ומכניס לשם מטה ושלחן, להיחשב כמצטער. וכעין זה כתב האי"א (בוטשאטש, סי' תרמז), והביאו הפתחא וטא שם (ס"ק ה), שמשערים האם היה יוצא מביתו המרווח לבית קטן שליד ביתו, וכן דעת הגר"ש אלישיב (אשרי האיש שם) שיש לשער האם היה יוצא מביתו למקום שאינו נוח כל כך ואינו נהנה לשבת שם. וכן דעת הגר"ש אויערבך (הליכות שלמה סוכות פ"ט סי"ח) שמשערים האם היה יוצא מביתו הקבוע לבית אחר.

[משנ"ב ס"ק לה]

מִה הָתָם קָבַל גִּבְנֵי חֵיב אֶף בְּסָפּוֹת כְּנִי⁴⁷.

47) ואף שמצטער התמעט מ'תשבו כעין תדורו', כמבואר לקמן (סי' תרמ ס"ק יג), ומדוע יתחייב בסוכה כשאינו יכול לקיים את הפסוק של 'בסוכות תשבו', הרי לכאורה הגירה שזה לא באה לשנות את עיקר צורת מצות סוכה, שהיא באופן של 'תשבו', דהיינו 'כעין תדורו', מבואר במאירי (סוכה כו, א ד"ה חכמי) שבליילה הראשון לא נאמר דין 'תשבו כעין תדורו'.